

Dr. SZABÓ ÁRPÁD főjegyző temetési beszéde

Textus: „Mert nem beszédben áll az Isten országa, hanem erőben.” (1Kor 4,20)

Jézus prédikálása középpontjába helyezi Isten országát s eljövételének örömmüzenetét hirdeti Galilea falvaiban. Isten országa titokzatos valóság, amelynek természetét egyedül Jézus képes megismertetni. Isten országa a legkiválóbb isteni adomány, az a legfontosabb érték, amelyet az embernek minden kincse árán kell megszereznie. Ahhoz, hogy megkapja, bizonyos feltételeket kell teljesítenie. Sohasem lehet igazságosság alapján járó bérnek tekinteni, Isten szabadon fogadja fel az embereket szülőjébe, és azt adja a munkásoknak, ami neki tetszik. Ennek ellenére az embernek válaszolnia kell a hívásra: a szegény lelkülete, a gyermek magatartása, az Ország és igazságának tevékeny keresése, az üldözések elviselése, mindannak feláldozása, amivel az ember rendelkezik, egyszóval az Atya akaratának teljesítése, különösen a testvéri szeretet területén, mindez szükséges ahhoz, hogy az ember bemerjen Isten országába, és véglegesen örökölje. Jézus az evangélium pedagógiájának eszményeként magának Istennek korlátokat nem ismerő szeretetét állítja: „Legyetek tökéletesek, miként a ti mennyei Atyátok tökéletes”.

Pál apostol találóan sűríti egyetlen mondatba Jézus tanításának lényegét. Isten országa nem beszédben áll, hanem erőben, ezzel azt is mondjuk, hogy Isten országa láthatatlan, de valóságos erőrendszer, amely világosan, hatalmasan és szüntelenül építi a maga dicsőséges országát– történelemben és történelem felett, a mindenkori pillanatban és az örökkévalóságban.

Ebbe a nagy erőrendszerbe próbálom meg beállítani dr. Erdő János püspök alakját, és arra felelek, hogy micsoda erővel hírt ő, és micsoda erőt mutatott meg benne Isten? Mert arról tett bizonyosságot, hogy élete legfontosabb pillanataiban önmagára és világára, múltjára és jövőjére nézve ez a tanítás mond neki legtöbbet. Itt és most már azt is láthatjuk, hogy ez mond róla a legtöbbet.

Kétségtelen, hogy az úgynevezett erős egyéniségek közé tartozott. Nem fizikailag, hanem szellemiségében volt valami súlyos és tömör. Szerette a nyugodt és egyenletes rávezetéseket, kézzelfogható módon akart tapasztalni; szerette a dolgokat ésszel felérni, vagy nem ágaskodott utánuk. Ezért idegenkedett minden spekulációtól, álfilozófiától és romantikától, s lett teológiájában szükségképpen a rendszeres hit- és erkölcsstan képviselője, s végsősoron történettudós. Mert ismerni akarta azt a talapzatot, amelyen állunk, s követni akarta azokat, akik okosabbak és jobbak voltak, mint mi. Éber, reális, pontos és megbízható volt; a nagy összefüggések és rendszerek mellett a tények érdekelték, azért mert a tények az igazság gyermekei.

Nem beszédben áll Isten országa, hanem erőben, ez Erdő János szellemiségére nézve azt jelenti, hogy egyenletes, tiszta felfogása, nyugodt és öntudatos világszemlélete őt olyan teológussá tették, aki meghatározó módon irányt szabott az utóbbi félévszázad unitárius hit- és életfelfogásának.

Nem beszédben áll Isten országa, hanem erőben, ez jellemzi az ő erkölcsi mivoltát és magatartását is. Mindenekelőtt lássuk meg, mennyire független volt emberek véleményétől, tetszésétől vagy nem tetszésétől. Mennyire nem volt tényező életében, hogy mosolyognak-e rá, vagy duzzognak az emberek miatta. Soha senki előtt nem hallgatta el véleményét, amelyet a legnagyobb határozottsággal képviselt. Nemcsak szókimondás volt ez: volt ebben sok a próféták erkölcsi bátorságából.

A legsúlyosabb, embert és erkölcsöt próbáló időben, amikor az ateista hatalmi kényszer meg akarta semmisíteni a vallást és az egyházat, a szenvedések mélységeiben is, úgy állott mint élő szobor, az igazság tántoríthatatlan harcosa, aki maga volt az erő, akiben bízni lehetett, mert nem félt azoktól, akik a testet megölhetik, csak attól, aki a lelket veszítheti el.

Nem beszédben áll Isten országa, hanem erőben. Isten országának abban a titkosan munkáló, de eredményekben napvilágra jövő, láthatatlan, de élethű rendszerében, amelyet a magyar unitárius egyház valósít meg és képvisel ezen a földön, Erdő János csakugyan egy darab élő erő volt. A rendnek, az önérzetnek, az önismeretnek, éberségnek, jószágos akaratnak és fegyelemnek az embere.

De nem maradhatunk meg annak az erőnek a szemléleténél, amelyet ő mutatott meg egyéniségében, mert éppen ez az erő utal egy más és magasabb erőre: arra, amit Isten mutatott meg benne. A nagy és felséges Isten, a mi gondviselőnk és megtartónk, aki világot formáló örök tervében úgy akarta, hogy a Kárpát-medencében felgyúljon az evangélium világossága, hogy tépett és vert magyarjai letelepedjenek az Élet fejedelmének lábaihoz, templomok épüljenek az ő szent nevének lélekből és igazságban imádására, s iskolák támadjanak az ő ismeretének terjesztésére.

Ez a mi örökkévaló egy Istenünk, akit, mint Jézus, Atyánknak szólítunk, minden korszakban megtalálta a maga alkalmas eszközeit arra, hogy az Ő ügye a földön el ne essék. Ilyenként formálta meg ezt a történelmi cserépedényt is, akiben erejét sokféleképpen megmutatta. Megmutatta kezeinek munkáját, ujjainak fénylő nyomait, amidőn testét és lelkét, külső és belső emberét formálta.

Megmutatta, amikor hölcsőjét egy szorgos munkáscsaládba helyezte 83 esztendővel ezelőtt, mert ott az anyatejjel magába szívhatta azokat az eszményeket is, amelyek életünk alapértékeiként megtartói voltak ennek a népnek: az anyanyelvet, a hitet és a munkát. A Kárpátok koszorújának ölelésében, Kézdivásárhelyen tárgult csodálkozó gyermekszeme a világra, s ahogy nőtt a látókör, úgy gazdagodott a szellem és a lélek világa. Ott lett elkötelezettje egy életre annak a népnek, amely viharos történelme ellenére csodálatra méltó túlélője maradt e tájnak s lett hitvallásává a költő vallomása: „Szeretlek népem mindhalálig.”

Isten a maga erejét mutatta meg benne, amikor gazdagon megáldotta talentumaival, s a tudás göröngyös útjának örök vándorává tette. Ezen az úton Kolozsvár volt a következő állomás, ahol a választott hivatásra való készüléshen ismerhette meg azt a népi szólást, amelyet egy életre vezérelvül választott és másokat is erre biztatott: a jó pap holtig tanul. Tervszerű következetességgel és sokak által nem értett önfegyelemmel rakta le az alapokat a teológiai évek alatt,

amelyre később ráépíthette hite és tudása hajlékát; az élet tett tanúbizonyosságot mellette, hogy ez a hajlék kősziklára épült, s a bekövetkező nagy viharok sem tudták megingatni és kárt tenni benne.

A lelkészi oklevél megszerzése számára nem a végső cél volt, mert a benne munkáló isteni erő hajtotta, s ő boldogan vállalta ezt a kényszert: elmélyülni, gazdagodni s egyre magasabbra hágni Isten és a világ titkainak ismeretében. A híres, ősi angol egyetemi város Oxford, és az unitárius főiskola, a Manchester College tágította világszemléletét egyetemessé, de Mikessel szólva, úgy szerette meg az emberiséget, hogy nem felejtette el népét és szülőföldjét.

Amikor hazajött, hogy a kortárs költő-pap szavaival: „elvesse magát a rög alá”, talán még nem sejtette, hogy az az isteni erő, melyet Jeremiásként „csontjaiban emésztő tűzként” érzett, őt arra hívta el, hogy ne pásztor legyen egy gyülekezetnek, hanem tanító-nevelője, először „kisiskolás fokon”, később magasabb szinten a jövő nemzedékeinek. Így bár mindig a jelent formálta, mégis a jövőnek munkált, azt építette. A kolozsvári vallásánár kitörülhetetlen nyomokat hagyott növendékei lelkében, akik ma már deresedő fejjel vallanak hálás szívvel a kapott útravalóról. Később a teológiai nevelés „gyönyörűséges igáját” vette vállaira, s ma egyházunk minden lelkésze tanítványának tudhatja magát. Élete során tevékeny, sőt oroszlánrészt vállalt egyházunk különböző munkaterületein, mégis elsősorban és mindenekelőtt nevelő: vallásánár, tudós professzor maradt haláláig, a vallásérkölcsi nevelés elkötelezettjeként.

Isten a maga erejét mutatta meg benne, amidőn családi életét megáldotta és megszentelte. Rendelt mellé hű szíveket: a testvérek ragaszkodását, a hitves önfeláldozó szeretetét, amely haló pora felett is mécsvilágként ég, a fiú odaadó, hűséges szeretetét, amint nyomdokait keresi a tudás rögös útjain.

A kisebb család mellett vállaira vette a nagyobb család gondjait is, s beépítette magát annyira szeretett egyháza közösségébe, egész életét odaáldozva, hogy szilárdan álljon az unitárius Déva vára, amelyben a szabadság nem raboskodik, hanem éltető, megelevenítő erejével az örökkévalóságnak munkál, engedvén szabadon szárnyalni a lelket, amely „mindent megvizsgál, még az Isten mélységeit is”.

És Isten élete jutalmaként megengedte, hogy e nagy család fejként, egyháza főpásztoraként teljesíthesse ki élete hivatását. Ezért mondjuk most ószinte gyászban: „leesett a mi fejünk koronája”.

De nem beszédben áll Isten országa, hanem erőben. És még valamiben, amit az apostol is idegondolt, mert később a legnagyobbknak nevezi: a szeretetben. Isten megmutatta a maga szeretetét is most, amikor „csendesesen és váratlanul” magához ölelte, s békés álomban az örökkévalóságba emelte. Ezért valljuk, hogy hiszünk az örökéletben, mert hiszünk Isten országa megvalósuló erőrendszerében, ahol nincs halál és elmúlás, csak egy van, ami örök és legyőzhetetlen: Isten halálban is éltető szeretete. „Mert Isten szeret, s aki szeretetben marad, az Istenben marad, és az Isten is őbenne.” Ámen.

*D. dr. SZABÓ ÁRPÁD
az Unitárius Egyház 30. püspöke*

PÜSPÖKVÁLASZTÓ ZSINAT ÉS RENDKÍVÜLI FŐTANÁCS SZÉKELYUDVARHELYEN

A) ZSINAT

Az Unitárius Egyház új Alaptörvénye előírásai alapján, amelyet 1996. november 20-21. napjain Kolozsváron tartott Egyházi Főtanács ülése hagyott jóvá, 1996. december 13-14. napjain Székelyudvarhelyen, a belvárosi unitárius templomban tartotta ülését a Zsinat, hogy betöltse a dr. Erdő János halálával megüresedett püspöki széket. A Zsinat december 13-án, pénteken délután 3 órakor kezdte meg munkálatait a 199. számú „Tebenned bízunk...” kezdetű egyházi ének és Kolcsár Sándor közügyigazgató imája után. A Zsinaton az elnöki tisztet egyházi részről dr. Szabó Árpád főjegyző-püspökhelyettes, világi részről dr. Szabó Pál főgondnok töltötte be. Közügyigazgató volt Kolcsár Sándor, előadó András György.

A Zsinat munkálatait dr. Szabó Pál főgondnok nyitotta meg, üdvözölve a megjelenteket, és a magyarországi unitárius egyház népes küldöttségét, dr. Murvai Sámuel és Mikó István főgondnokokkal az élen. Dr. Szabó Pál főgondnok-elnök röviden ismertette az új Alaptörvénynek a Zsinat hatáskörére vonatkozó fejezeteit, kihangsúlyozva, hogy a Zsinatnak tagja egyházunk valamennyi rendes lelkésze és az egyházkörök által választott ugyanannyi világi tag.

Főgondnok-elnök felkérésére András György előadó jelentette, hogy az egyházkörök 1996 novemberében rendkívüli egyházköri közgyűléseket tartottak, amelyeken megválasztották az 1997-2002 évek ciklusára a Zsinat világi tagjait. A választás eredményének ismertetése és a Zsinat általi jóváhagyása után Kolcsár Sándor közügyigazgató a Zsinat hivatalbeli és választott világi tagjaitól bevette az esküt.

A Zsinat a tagok számbavétele után a főgondnok-elnök javaslatára a jegyzőkönyv hitelesítésére Benczédi Sándor, Fülöp Tibor és Bálint Benczédi Ferenc tagokat, a püspökválasztási szavazatszedő bizottságban elnöknek Fazakas Endre, tagoknak Fazakas Károly és Fülöp Zoltán tagokat jelölte ki, a jegyzőkönyv vezetésére Szabó Zoltán egyházi titkár afiát kérte fel.

Főgondnok-elnök előterjesztette a Zsinat első napirendi pontját: a dr. Erdő János halálával megüresedett püspöki szék betöltését. Felolvasta az új Alaptörvénynek a püspökválasztásra vonatkozó szakaszait, majd a választás idejére az ülést felfüggesztette.

A szavazólapok kiosztása és a szavazás megtörténte után a szavazatszedő bizottság elvonult a szavazatok összeszámlálására. Munkájának befejeztével főgondnok-elnök az ülést újra megnyitotta és felkérte a szavazatszedő bizottság elnökét, Fazakas Endrét, a szavazási jegyzőkönyv ismertetésére, melynek alapján főgondnok megfogalmazta és kihirdette a zsinat határozatát a következők szerint: „Az Unitárius Egyház Zsinata, 1996. december 13-14. napjain a székelyudvarhelyi 1. számú belvárosi unitárius egyházközség temp-